

**Комунальний заклад Львівської обласної ради
«Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Кафедра практичної психології**

**Програма підвищення кваліфікації
практичних психологів, вчителів психології
предмет: «Практична психологія», «Психологія»
«Розвиток емоційно-етичної компетентності практичного психолога»**

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні кафедри практичної психології

(Протокол № 2 від 21 лютого 2022 р.)

Завідувач кафедри

Ігор КОРНІЄНКО

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(Протокол № 2 від 24.02.2022 р.)

Голова науково-методичної ради

Павло ХОБЗЕЙ

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Найменування: Програма підвищення кваліфікації практичних психологів «Розвиток емоційно-етичної компетентності практичного психолога»

Розробники: завідувач кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук Корнієнко І.О., ст. викладач кафедри практичної психології Єфімова С.М.

Мета: психолого-педагогічний супровід професійного розвитку практичних психологів, вчителів психології

Напрямок: забезпечення і підтримка психічного здоров'я учасників освітнього процесу (вихованців ЗДО, учнів закладів освіти, педагогічних працівників, батьків), професійний саморозвиток практичного психолога, зокрема:

1. поглиблення знань практичних психологів щодо професійної етики, моральних норм діяльності
2. розвиток навичок конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу
3. розвиток вміння усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами

Обсяг: 30 годин.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (очна, очно-дистанційна, дистанційна).

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

- **Професійна компетентність** – обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з психології, методики, інноватики для психологічного супроводу учасників освітнього процесу; встановлювати підтримувати професійні контакти, співпрацювати з профільними фахівцями та професійними організаціями; управляти комунікацією під час взаємодії та координації дій
- **Цифрова компетентність** – здатність використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології під час професійної діяльності для організації дистанційної роботи, захищати інформацію, зміст, особисті дані
- **Соціальна компетентність** — здатність до конструктивного спілкування в різних середовищах, співпрацювати в командах, вести діалог та переговори, критично оцінювати соціальні події і явища, ефективно

взаємодіяти з іншими людьми, налагоджувати ефективну міжособистісну комунікацію, спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня

- **Мовна компетентність** — здатність розуміти, висловлювати та інтерпретувати поняття, факти, думки, почуття як усно, так і письмово, слухати, говорити, читати та писати у відповідних соціальних та культурних контекстах
- **Етична компетентність** — здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти в межах рівня професійної підготовленості, формулювати результати дослідження в термінах і поняттях, прийнятих у психологічній науці та практичній психології, дотримуватись принципів надання психологічної допомоги, діяти на основі етичних міркувань, доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності

Місце (місця) надання освітньої послуги: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», заклади освіти Львівської області

Очікувані результати навчання:

Описує вплив ціннісно-мотиваційної сфери практичного психолога на результати професійної діяльності

Виявляє зв'язки між цінностями особи та її емоційним станом

Демонструє вміння аналізувати етичні дилеми, які виникають у професійній діяльності

Застосовує техніки та прийоми конструктивного спілкування у професійній діяльності

Демонструє здатність до самоусвідомлення та відповідальності за здійснений вибір

Застосовує техніки емоційної саморегуляції

Застосовує інтерактивні методи навчання у професійній діяльності

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації:
сертифікат

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вхідне опитування

Час за робочою навчальною програмою – 2 години

Інтеграційно-мотиваційне заняття (практичне, 2 год)

План заняття

1. Ознайомлення з програмою курсу та особливостями навчання за дистанційною формою
2. Знайомство з слухачами, реєстрація
3. Презентація «Вхід в систему дистанційного навчання, ознайомлення з навчальним середовищем, інструменти взаємодії» (якщо форма навчання очно-дистанційна або дистанційна)
4. Вправи на знайомство учасників групи та налаштування на навчання
5. Вхідне опитування

Модуль 1. Професійна етика практичного психолога

Час за робочою навчальною програмою – 12 годин

Тема 1.1. Етичний кодекс психолога (лекція 1 год)

План лекційного заняття

1. Етичний кодекс як система моральних норм діяльності практичного психолога.
2. Розділи етичного кодексу: відповідальність; компетентність; захист інтересів клієнта; конфіденційність; етичні правила психологічних досліджень; кваліфікована пропаганда психології; професійна кооперація.

Тема 1.2. Цінності у професійній діяльності практичного психолога (лекція, 2 год; практичне, 2 год)

План лекційного заняття

1. Поняття “цінності”, “система цінностей”, “внутрішній світ людини”
2. Основні життєві позиції людини, їх вплив на результати діяльності

План практичного заняття

1. Визначення пріоритетних для позитивної взаємодії цінностей та прихованих цінностей
2. Вплив розуміння цінностей клієнта на результати консультування

Тема 1.3. Відповідальність як складова професійної майстерності практичного психолога (практичне, 1 год)

План практичного заняття

1. Визначення різниці між “відповідальністю за інших” та “відповідальним ставленням до інших”
2. Дослідження взаємозв'язку між темами “залежність”, “безпорадність”, “відчуження” і відповідальністю
3. Сфери діяльності практичного психолога та розподіл відповідальності

Тема 1.4. Психологічні кордони особистості (лекція, 1 год; практичне, 2 год)

План лекційного заняття

1. “Психологічні кордони” особистості, визначення поняття та їх роль в процесі взаємодії
2. Типи порушень психологічних кордонів. Встановлення здорових кордонів

План практичного заняття

1. Діагностика власних психологічних кордонів, розвиток здатності адекватно захищати особистий простір
2. Дослідження соціальних ролей (зокрема, учасників освітнього процесу) та меж відповідальності у кожній з них

Тема 1.5. Етичні дилеми в діяльності практичного психолога (лекція, 1 год; практичне, 2 год)

План лекційного заняття

1. Поняття “етична дилема”. Типи етичних дилем
2. Цінності та полярності в аналізі етичних дилем
3. Етапи опрацювання етичної дилеми

План практичного заняття

1. Етапи опрацювання етичної дилеми за допомогою кейс-методу

Література

1. Бакіров В. С. Духовні цінності як об'єкт соціологічного аналізу. Філософська думка № 4, 1987.- С.17-24.
2. Бех І.Д. Проблема особистісних цінностей: стан і орієнтири дослідження / І.Д. Бех // Українська психологія: сучасний потенціал : матеріали IV Костюківських читань (м. Київ, 25 вересня 1996 р.): Т. 1 / Товариство психологів України ; відп. ред. І.Д. Бех. – К. : ДОК-К, 1996. – С. 60 – 61.

3. Василенко В. О. Цінність і оцінка / В.О. Василенко. – К. : Наукова думка, 1964. – 18 с.
4. Етичний кодекс практичного психолога [Електроний ресурс] / Режим доступу до статті: <http://nsj.gov.ua/files/1448287570Етичний%20кодекс%20психолога.docx.pdf>
5. Кобернік Л. О. Ціннісні орієнтації як чинник подолання конфліктних форм поведінки в юнацькому віці : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.05 “Соціальна психологія; психологія соціальної роботи / Л.О. Кобернік. – Київ, 2010. – 16 с.
6. Корнієнко І.О. Система цінностей старшокласників: соціально-психологічний аспект / І.О.Корнієнко // Наукові записки Інституту психології ім.Г.С.Костюка АПН України /за ред. академіка С.Д. Максименка. – 2005. – Т. 2., Вип. 26. – С. 324 — 327.
7. Корнієнко І.О. Структура сім'ї як чинник формування ціннісної сфери старшокласників / І.О. Корнієнко // Актуальні проблеми психології / За ред. академіка С.Д. Максименка. – 2007. – Т. X., Вип. 1. – С. 125 - 133.
8. Korniyenko I. Oddziaływanie na zachowania nieletnich w kierunku poprawy bezpieczeństwa publicznego na przykładzie rodzin pełnych niepełnych / I. Korniyenko // Zeszyty naukowe wyższej szkoły humanistyczno-ekonomicznej im. Jana Zamoyskiego z siedziba w Zamosciu. – Zamosc, Polska, 2012. – Zes. № R6. – S. 21 - 27.
9. Кузнєцова Т. Аксиологія соціальних комунікацій : [навч. посіб.]. / Т. Кузнєцова. – Суми : СДУ, 2012. – 300 с.
10. Малахов В. Етика: курс лекцій / В. Малахов. – К. : Либідь, 1996. – 304 с.
11. Панок В. Г. Практична психологія. Теоретико-методологічні засади розвитку : [Монографія] / В.Г. Панок. – Чернівці : Технодрук, 2010. – 486 с.
12. Професійна майстерність психолога: навч.-метод. посібник / І.М. Матійків, З.Я. Ковальчук. - Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. - 340 с.
13. Рибалка В. В. Теорії особистості у вітчизняній психології : [навч. посіб.] / В.В. Рибалка. – К. : ІПППО АПН України, 2006. – 530 с.
14. Теоретико-методологічні проблеми розвитку особистості в системі неперервної освіти : матеріали метод. семінару АПН України (м. Київ, 16 грудня 2004 р.) / [за ред. академіка С.Д.Максименко]. – К., 2005. – 716 с.
15. Ткачова Н. О. Ціннісні парадигми освіти / Н. О. Ткачова. – Харків : Основа, 2005 . – 128 с. – (серія “Управління школою”).
16. Шемігон Н. Ю. Формування ціннісних орієнтацій найкращих педагогів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. педаг. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Н.Ю. Шемігон. – Харків, 2008. – 20 с.
17. Щєпова Д. Р. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості / Д.Р. Щєпова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – Ч. 2, № 10 (221). – С. 70 - 75.

Модуль 2 Емоційна компетентність практичного психолога

Час за робочою навчальною програмою – 8 годин

Тема 2.1 Мистецтво емоційної саморегуляції практичного психолога (лекція, 2 год; практичне, 2 год)

План лекційного заняття

1. Поняття емоційної саморегуляції. Базові вміння емоційної саморегуляції
2. Потреби, емоції, вторинні психологічні вигоди.
3. Майндфулнес як метод емоційної саморегуляції

План практичного заняття

Способи справлятися зі сильними емоційними станами

- Техніка «карусель»: обговорити в малих групах відомі способи для можливості справитися зі сильними емоційними станами
- Техніки на вивільнення невідреагованих емоцій через рухи; голос; засоби творчості
- Техніки зменшення інтенсивності переживань та методи психофізіологічної саморегуляції
- Застосування формальних та неформальних медитативних практик

Тема 2.2 Конструктивна взаємодія у складних комунікативних ситуаціях (лекція, 2 год; практичне, 2 год)

План лекційного заняття

1. Спілкування, його функції та рівні
2. Важливість навичок конструктивного спілкування у міжособистісній взаємодії учасників освітнього процесу
3. Розв'язання міжособистісних конфліктів. Посередництво.

План практичного заняття

1. Виявлення чинників емоційної напруги у стосунках, що ускладнюють взаємодію
2. Опис комунікативних прийомів та технік конструктивного спілкування.
3. Тренування комунікативних прийомів та технік конструктивного спілкування: сценарій процесу посередництва

Література

1. Безпальча Р. Технологія попередження конфліктів. - К.: Главник, 2007. – 128 с.

2. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта. 3-е международное издание. Перевод с английского и общая редакция М. Р. Мироновой. — СПб.: Питер, 2001. — 304 с
3. Девід В. Джонсон Соціальна психологія. Тренінг міжособистісного спілкування. Переклад з англ.. Володимира Хомика. Київ, Видавничий дім „КМ Академія”, 2003.
4. Дэнни Пенман, Марк Уильямс Mindfulness: A Practical Guide to Finding Peace in a Frantic World - Издательство «Манн, Иванов и Фербер», 2016. – 288 с.
5. Емоційне вигорання. – Упоряд.: В.Дудяк - К.: Главник, 2007. – 128 с.
6. Калошин В.Ф. Раціонально-емотивна терапія//Практична психологія та соціальна робота, №5, 2010 – С. 71-80
7. Куриляк Н. Що таке майндфулнес? [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nadiiahope.wixsite.com/hope/single-post/2015/02/26/>
8. Мілютіна К.Л. Теорія і практика психологічного тренінгу / К.Л. Мілютіна. – К. : МАУП, 2006. – 175 с.
9. Професійна майстерність психолога: навч.-метод. посібник/ І.М. Матійків, З.Я. Ковальчук. - Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. - 340 с.
10. Психосоціальна допомога в роботі з кризовою особистістю : навчальний посібник / наук. ред. та керівник проблем. групи – Л.М.Вольнова. – К. , 2012. – 275с.
11. Психологическая помощь в кризисной ситуации [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://studin.ru/all/psihologiya/psihologicheskaya-pomosh-v-krizisnoy-situacii/vvedenie>
12. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2004. – 335 с.
13. Слободяник Н.В. Спілкування як основа психолого-педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу//Psychological journal, Vol 4 No 4 (2018) (<https://doi.org/10.31108/2018vol14iss4>)
14. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування)/ С.Д. Максименко, М.М. Заброцький - К.: Главник, 2005. – 112 с.

Вихідне опитування. Рефлексія

Час за робочою навчальною програмою – 2 години

Круглий стіл: Емоційно-етична компетентність практичного психолога як чинник позитивної взаємодії у професійному середовищі

Час за робочою навчальною програмою – 6 годин

